

# TO ÅRTIERS FOKUS PÅ UNGE OG ALKOHOL

I 1997 kom ESPAD-undersøgelserne, som var startskuddet til Center for Rusmiddelforskningens vedvarende interesse for unge og alkohol. Disse tilbagevendende undersøgelser, der sammenligner 15-16-åriges alkoholvaner i Europa, viste nemlig lidt chokerende, at ”danske unge har europarekord i druk”, som pressen udtrykte det.

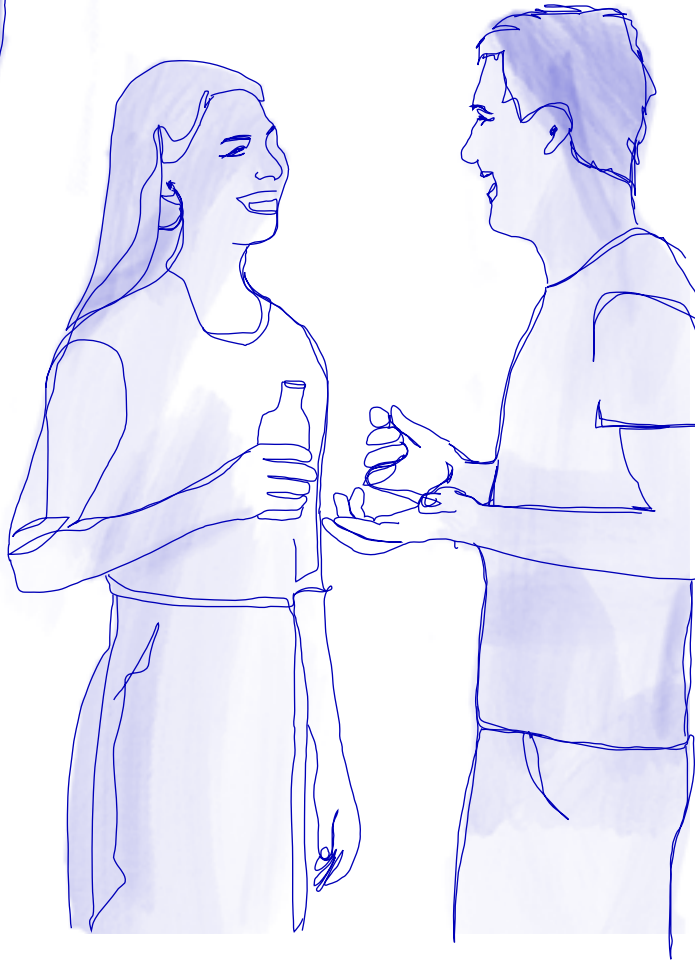
**AF TORSTEN KOLIND OG MARIA DICH HEROLD**

ESPAD-undersøgelserne (the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) fra 1997 viste, at danske unge drak mere, startede tidligere og blev oftere fulde end andre europæiske unge. I kølvandet af disse undersøgelser og den stigende medieinteresse kom en række lovgivningsmæssige tiltag i Danmark. I 1998 fik vi fx en aldersgrænse for køb af alkohol (15 år; fra 2004: 16 år), og i 1999 blev unges alkoholforbrug for første gang adresseret som et fokusområde hos Sundhedsstyrelsen. Før ESPAD-undersøgelserne havde der stort set ikke været offentlig interesse eller akademisk fokus på unge og alkohol i Danmark. De første studier af unge, som Center for Rusmiddelforskning (CRF) lavede, havde derfor i forlængelse af denne nye samfundsmæssige bevågenhed primært fokus på omfanget og forebyggelsen af alkoholforbrug og skader blandt unge (1,2).

Også forskere ansat andre steder end ved CRF begyndte op gennem 00'erne at interessere sig for og prøve at forstå det specielle ved danske unges massive drikkeri og fuldsabsorienterede drikkestil. I 2010 udgav CRF således en antologi, der samlede resultaterne af en række af disse studier (3). Heri blev det fx beskrevet, hvordan forældres tillid til den unge (frem for faste regler) blev oplevet som essentielt af både forældre og unge, når der skulle forhandles om, hvor meget den unge fik lov at drikke (4).

Men det blev også vist, at der var vigtige sociale klasseforskelle, ikke kun i forhold til, hvordan forældre og unge kommunikerede, men også i den måde, de unge drak på. Ideen om tillid mellem forældre og børn var fx ikke så udpræget blandt de såkaldte mainstream-brydere (der ofte er i opposition til skolen), mens mainstream-unge var mere reflekterede omkring deres alkoholforbrug end mainstreambrydere, men også i større grad søgte at kontrollere og reducere skaderne af deres drikkeri og fuldskab (5).

Studier ved CRF var i 00'erne endvidere med til at dokumentere, hvordan alkohol spillede en stadig større rolle i unge menneskers sociale liv og i stadig flere af de sammenhænge, de indgik i. For eksempel viste en undersøgelse af danske unges festture til Sunny Beach i Bulgarien (6), hvordan disse drukrejser nærmest kunne ansues som et karneval, hvor vante sociale regler og normer blev vendt på hovedet (også hvad angik seksuel adfærd og risikoadfærd) – bl.a. med det resultat, at mange unge blev fysisk dårlige. Ikke desto mindre (eller netop derfor!) var de unge generelt yderst tilfredse med deres rejser. Også på universiteterne, gymnasierne, handelsskoler og andre uddannelsesinstitutioner kom alkoholbrug mere og mere i centrum, fx med de såkaldte fredagsbarer, der blev mere og mere udbredte i starten af 00'erne (7). Som med andre unge-studier fra CRF i denne periode viste studiet af fredagsbarer, hvordan



det at drikke i stigende grad symboliserede ungdomsidentitet og markerede sociale fællesskaber og positivt samvær.

### **Dansk ungdomskultur er lig med alkohol**

Alkohol har længe været en vigtig del af dansk kultur, socialitet og hygge, men i stigende grad er alkohol blevet et vigtigt socialt kit blandt unge. Det at begynde at drikke signalerer, at man ikke længere er barn, men ung (8), og det at drikke (sig fuld) signalerer fællesskab og skaber social integration. I den sammenhæng viste en undersøgelse af danske unges drukhistorier interessant nok, at det ikke kun var det at drikke sig fuld, der binder unge sammen, men også de drukhistorier, der efterfølgende fortælles blandt vennerne, som bidrager til den sociale samhørighed (9). Unges forældre ved også, at deres børns venskaber ofte formidles og socialiseres gennem alkohol. Et studie på CRF viste i den forbindelse, at forældre flere steder i landet gik sammen for at arrangere fester ('halballe', 'posefester' m.m.) for de unge under 18 år, hvor målet netop var, at de i trygge rammer kunne eksperimentere med at drikke sig fulde sammen, feste og udvikle nye sociale færdigheder relateret til ungdomslivet (10). På den baggrund er det også spændende at se resultaterne af de studier, som CRF har foretaget af unge med anden etnisk baggrund end dansk og deres forhold til den danske alkoholkultur. Disse studier viser, at fx muslimske unge, der ikke drikker, kan opleve at føle sig ekskluderet fra de sociale fællesskaber, hvor alkohol er i centrum, men samtidig eksisterer der blandt disse muslimske unge andre sociale samværsformer, hvor det at være fuld ses som mangel på selvdisciplin (11,12).

Et netop afsluttet studie på CRF har undersøgt, hvordan alkoholbrug kan forstås i relation til særligt køn, seksualitet og geografisk tilhørsforhold, og dermed den diversitet, der præger danske unges måder at drikke på. Studiet viser fx, at selvom unge ofte drikker med et mål om

at blive fulde og overskride grænser (jf. ovenstående), så er der også unge, som bruger alkohol til at skabe tilhør til deres lokalsamfund ved at drikke i overensstemmelse med lokale værdier og normer (13,14). Studiet viser også, at køn ikke kun har betydning for hvor meget, men også for, hvordan unge drikker. Gængse kønsnormer spiller stadig en stor rolle, og særligt unge kvinder er således optaget af, hvordan de fremtræder, når de drikker. Dette indebærer endvidere, at de (kønsstereotype) samværsformer, der nemt opstår, når unge drikker sammen, ikke opleves lige behagelige af alle unge (15). Men samtidig viser studiet også, at eksisterende kønsnormer også udfordres, fx når de unge flirter, danser eller scorer i nattelivet (16,17). Endelig viser dette CRF-studie, at de unges alkoholindtag ikke kun forhandles mellem de unge og deres forældre, men også i vengruppen – særligt hvis man ønsker at drikke mindre end vennerne, når festen er i gang (18). CRF vil fortsat have fokus på unge, alkohol og fester. Selvom de senere år har vist et fald i danske unges drikkeri og debutalder, fylder alkoholkulturen stadig meget blandt unge mennesker. Og netop derfor er CRF begyndt at undersøge afholdenhed blandt visse ungdomsgrupper, og det bliver endvidere spændende at se, om den mere hedonistiske fuldskabsorienterede alkoholkultur for alvor bliver udfordret af nye samværsformer, eller om vi måske får forskellige grupperinger blandt de unge

### **Referencer**

- (1) Elmeland, K. (1997). Midt i en tør, hvid årstid. Drik eller druk – Himmel eller helvede. Undervisningshæfte til gymnasiet, nr. 4. Christensen, C., Heuschkel, L. og Jensen, I. København, GODA: 5-9.
- (2) Elmeland, K. & Willumsen, S. (2003). Alkoholindtagelse og skadestilfælde indbragt på skadestuen. En undersøgelse ved to danske skadestuer. Aarhus. Center for Rusmiddelforskning.
- (3) Pedersen, M.U. & Kolind, T. (red.) (2010). Unge,

- rusmidler og sociale netværk. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag.
- (4) Demant, J. & Ravn, S. (2010). 'Du fucker ikke med den tillid!' Unge og forældres kommunikation om alkohol og regler. I Pedersen, M.U. & Kolind, T. (red.): Unge, rusmidler og sociale netværk. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 23-47.
- (5) Kolind, T. (2010). Unge, alkohol og social klasse - mainstream og modkultur. I Pedersen, M.U. & Kolind, T. (red.): Unge, rusmidler og sociale netværk. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 48-81.
- (6) Tutenges, S. & Hesse, M. (2010). Højere! Vildere! Unge danskere i Sunny Beach. I Pedersen, M.U. & Kolind, T. (red.): Unge, rusmidler og sociale netværk. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 162-183.
- (7) Elmeland, K. & Willumsen, S. (2010). 'Ejblottillyst'. Om universitetsstuderendes fredagsbarer. I Pedersen, M.U. & Kolind, T. (red.): Unge, rusmidler og sociale netværk. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 128-161.
- (8) Demant, J. & Järvinen, M. (2006). Constructing maturity through alcohol experience. Focus group interviews with teenagers. *Addiction Research and Theory* 14(6): 589-602.
- (9) Tutenges, S. & Rod, M.H. (2009). 'We got incredibly drunk... it was damned fun': Drinking stories among Danish youth. *Journal of Youth Studies*. 12(4): 355-370.
- (10) Kolind, T. & Elmeland, K. (2008). New ways of socializing adolescent to public party-life in Denmark. *NAD - Publikation*. 51: 191-219.
- (11) Fredriksen, K., Holm, K. & Kolind, T. (2016). At være optimal. Fester, rusmidler og disciplineret nydelse blandt unge med minoritetsbaggrund. I Pedersen, M.U. & Ravn, S. (red.): Unge liv. Tilhør og udfordringer. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 155-174.
- (12) Bærndt, M., Kolind, T. & Sogaard, T. (2017). Fester, rygter og selvkontrol: Unge minoritetskvinde i den danske alkoholkultur. I Frank V., Sogaard, T. & Bjonness, J. (red.): *Køn og rusmidler: Brug, behandling og kontrol*. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag: 61-83.
- (13) Herold, M. D., Hunt, G. & Antin, T. (2019). 'Congenial drinking' and accomplishments of place-belongingness among young people in rural Denmark. *Journal of Youth Studies*. <https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1635682> (online ahead-of-print).
- (14) Herold, M. D. & Hunt, G. (2018). Alkoholbrug, tilhør og køn blandt unge voksne i danske landområder. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, 15(28), 113-132.
- (15) Herold, M. D., & Hunt, G. (2019). Drinking comfortably? Gender and Affect among Danish pre-partners. *International Journal of Drug Policy*, <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2019.07.017> (online ahead-of-print).
- (16) Jensen, M. B., Herold, M. D., Frank, V. A. & Hunt, G. (2019). Playing with gender borders: Flirting and alcohol consumption among young adults in Denmark. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 36(4), 357-372.
- (17) Jensen, M. B. & Hunt, G. (2019). Young women's narratives on sex in the context of heavy alcohol use: Friendships, gender norms and the sociality of consent. *International Journal of Drug Policy*. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2019.07.021> (online ahead-of-print).
- (18) Frank, V.A., Herold, M.D., Schrøder, S., Bjonness, J. & Hunt, G. (2019). Legitimizing and negotiating abstinence: young adults' narratives about practicing situational and long term abstinence in Denmark. *International Journal of Drug Policy*, in press.